

Smjernice za otvaranje predškolskih ustanova nakon pandemije COVID-19

UNICEF za Evropu i Centralnu Aziju

22. maja 2020.

OSNOVNE INFORMACIJE

UNICEF aktivno sarađuje sa vladama kako bi podržao njihove napore u procjeni i odlučivanju kada i na koji način ponovo otvoriti predškolske ustanove. Odluku da se djelimično ili potpuno otvore predškolske ustanove treba bazirati na pristupu zasnovanom na riziku kako bi se postigli maksimalni obrazovni, razvojni i zdravstveni pozitivni efekti po djecu, vaspitače, osoblje i širu zajednicu, te kako bi se pomoglo u sprečavanju novog izbijanja epidemije COVID-19 u zajednici. U nedavno izrađenom okviru za ponovno otvaranje škola UNICEF i partneri ističu šest ključnih dimenzija koje treba uzeti u obzir prilikom planiranja ponovnog otvaranja: *politika, sredstva za finansiranje, siguran rad, učenje, pristup onima koji su najviše marginalizovani i dobrobit/zaštita*.ⁱⁱ Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) također je nedavno objavila smjernice sa korisnim razmatranjima o ponovnom otvaranju zasnovanim na pažljivoj procjeni rizika koja se, između ostalog, tiče epidemioloških faktora i kapaciteta u javnom zdravstvu.ⁱⁱⁱ

Ove smjernice zasnivaju se na prethodnim dokumentima, a odnose se konkretno na predškolske ustanove, jer su ove institucije jedinstvene po svom obrazovnom pristupu i ustrojstvu, sa dualnim fokusom na brigu o djeci i učenje. Smjernice se fokusiraju na ključna opšta načela, kao i na praktične mjere koje treba uzeti u obzir prilikom ponovnog otvaranja predškolskih ustanova, posebno za djecu od tri godine pa na više.^{iv}

VODEĆA NAČELA ZA PONOVO OTVARANJE PREDŠKOLSKIH USTANOVA

Skup opštih vodećih načela može pomoći donosiocima odluka u planiranju i provedbi mjera ponovnog otvaranja predškolskih ustanova. Ova načela zasnivaju se na potrebi da se uspostavi prava ravnoteža između djelotvorne podrške učenju i dobrobiti male djece s jedne strane, i očuvanja zdravlja, higijene i bezbjednosti djece, osoblja i šire zajednice s druge strane.

- 1. Odvojite vrijeme da isplanirate i pripremite se za otvaranje predškolske ustanove.** Ne žurite s ponovnim otvaranjem ako nemate odgovarajući plan o različitim aspektima otvaranja ustanove, uključujući način održavanja nastave, smjene, higijenski protokol itd. Cjelovit pristup će biti najefikasniji – uključujući komunikaciju i podršku roditeljima/starateljima, vaspitačima, administraciji, zajednici i lokalnoj upravi. Prije ponovnog otvaranja treba za vaspitače osmisliti obuku o tome šta se od njih očekuje i kako da primijene prilagođene nastavne planove i programe, kao i jasnu komunikaciju s roditeljima. Ovo su neke od ključnih stvari koje treba uzeti u obzir.
- 2. Obezbijediti zaštitu djece bez zastrašivanja.** Aktivnosti u cilju obezbjeđenja sigurnosti djece jesu neophodne, ali predškolsko okruženje ne treba početi da izgleda kao bolnica. Protekli mjeseci bili su za djecu uznemirujući (svi su doživjeli promjene u rutini, zbunjujuće informacije itd.) Djeci će više nego ikad do sada trebati sigurno, prijatno i podsticajno okruženje. Ponovno otvaranje predškolskih ustanova podrazumijeva povratak djece u relativno normalno stanje i rutinu u najvećoj mogućoj mjeri, istovremeno na razuman način obezbjeđujući zaštitu u okruženju gdje se djeca igraju i uče.

- 3. Postarati se da predškolske ustanove mogu nastaviti da primjenjuju razvojno primjerene aktivnosti prilagođene djeci.** Držanje djece na sigurnoj međusobnoj udaljenosti ne treba spriječiti socijalnu interakciju, praktično učenje i igru koja podstiče sve oblasti razvoja. Mala djeca se nisu promijenila iako mnogi aspekti našega svijeta jesu. Razviti jasan plan za organizovanje smislenih igara i edukativnih aktivnosti fokusiranih na djecu u kontekstu fizičkog distanciranja, što bi zahtijevalo prilagođavanje nastavnog programa i aktivnosti vaspitača koje se pridržavaju razvojnih načela.
- 4. Uspostaviti zdrave higijenske navike i prakse kod djece** (uključujući pranje ruku, prekrivanje usta i nosa pri kašljanju i kihanju, izbjegavanje dodirivanja lica) – to je vještina za cijeli život. U nastavni plan i program, kao i u svakodnevnu rutinu uključiti odgovarajuće informacije o aktuelnom virusu, kao i podršku djeci u razvoju dobrih higijenskih praksi – demonstrirati djelotvorno pranje ruku i odvojiti određeno vrijeme tokom dana kada djeca mogu vježbati te aktivnosti.
- 5. Iskoristiti poučne trenutke** kako bi se pomoglo djeci da shvate zašto se određene mjere preduzimaju u njihovom okruženju i ulogu koju ona sama imaju u zaštiti svoga zdravlja, kao i ulogu njihovih vršnjaka, vaspitača, porodice, zajednice. Objasniti djeci zašto se uklanjaju određene igračke, zašto su prozori često otvoreni, koje se igre mogu bezbjedno igrati na otvorenom i zašto. Pronaći načine da se pomogne djeci da osjete kako imaju izvjesnu kontrolu nad svojom okolinom.
- 6. Sarađivati s porodicama kako bi se obezbijedio odgovarajući prelaz iz kućne izolacije u pohađanje predškolske ustanove i kako bi se osigurala otvorena stalna komunikacija.** Došlo je do poremećaja odnosa između roditelja/staratelja i osoblja, čak i ako su predškolske ustanove pokušale da održavaju komunikaciju. Roditelji su također zabrinuti zbog vlastite i bezbjednosti djece. Komunicirati s porodicama i roditeljima treba jasno, pozitivno i otvoreno kako bi se izbjeglo izazivanje panike i straha među roditeljima/starateljima, osiguralo pozitivno iskustvo pri dovođenju i odvođenju djece, kao i stalna podrška koja djeci može biti potrebna kod kuće. To podrazumijeva i obavješćavanje porodica o mjerama zaštite i njihovo angažovanje u cilju podrške djelotvornoj primjeni ovih mjera.
- 7. Dati prioritet obuci i podršci vaspitačima i drugom osoblju.** Osoblje će imati kontinuiranu potrebu za specifičnom obukom, kao i za praktičnom podrškom pri povratku u radne prostore. Također će morati pronaći ravnotežu između poštovanja prilagođenih zdravstvenih smjernica i smjernica o razvojno primjerenim pedagoškim praksama. Treba razmotriti mogućnost pružanja praktične podrške u prilagođavanju rutinskih i ostalih aktivnosti iz nastavnih programa, održavanju redovnih kontakata između vaspitača kako bi mogli da razmjenjuju i obrađuju iskustva, kao i angažovanju dodatnog osoblja po potrebi kako bi se obezbijedilo da vaspitači ne budu preopterećeni.
- 8. Usvojiti koordiniran i integrisan pristup kojim bi se u potpunosti osiguralo da dječije potrebe po povratku u ustanovu budu zadovoljene.** Pandemija ima višestruki uticaj na malu djecu. Kako se u vrtiće vraćaju i vrlo osjetljiva djeca, mogu se pojaviti izazovi u pogledu zaštite tjelesnog i mentalnog zdravlja i psihosocijalne podrške, ishrane i dr., na šta treba obratiti pažnju. Plan ponovnog otvaranja predškolskih ustanova treba da podrazumijeva dodatnu podršku i/ili mehanizme upućivanja na pomoć i podršku i da uzme u obzir potrebe posebno osjetljive djece i porodica, uključujući djecu s invaliditetom.

PREDLOŽENE MJERE ZA ODLUČIVANJE O PONOVNOM OTVARANJU PREDŠKOLSKIH USTANOVA

- Odlučujući o ponovnom otvaranju (ili djelomičnom ponovnom otvaranju) predškolskih ustanova, uzmite u obzir ključne faktore, uključujući i^v:
 - o Način na koji se predškolske ustanove, vaspitači i osoblje, roditelji i zajednice uopšte nose sa zatvaranjem i pandemijom.
 - o Lokalnu i epidemiološku situaciju u vezi sa pandemijom COVID-19.
 - o Organizaciju predškolskih ustanova i njihovu sposobnost da provedu određene mjere prevencije i kontrole pandemije COVID-19.
 - o Dostupnost testova pomoću kojih bi se vršio nadzor i pratili kontakti u zajednici; provedbu mjera kojima će se ograničiti širenja virusa.
 - o Pomoć djeci da razumiju način prenošenja i ozbiljnost pandemije COVID-19, uključujući nove podatke o ulozi koju ona sama imaju u prenošenju virusa.
- Brza anketa među roditeljima i vaspitačima posebno se preporučuje kako bi se izradili planovi za ponovno otvaranje ustanova i dobile ključne informacije – kao što su procenat roditelja/staratelja koji treba da se vrate na posao, ključne stvari koje brinu roditelje/staratelje, procenat vaspitača koji se mogu vratiti na posao itd.
- Posavjetujte se s osobljem i roditeljima/starateljima o njihovim brigama i idejama za ponovno otvaranje ustanova na siguran način. Pružite im povratne informacije o tome jesu li razmatrana njihova mišljenja i preporuke.
- Analizirajte koristi i rizike od ponovnog otvaranja i razmotrite kojim predškolskim ustanovama (ili dijelovima predškolskih ustanova) treba dati prioritet otvaranja i na kojim lokacijama; koje mjere ublažavanja rizika treba uspostaviti u predškolskim zajednicama, te na šta se treba fokusirati u daljnjoj podršci roditeljima/starateljima i osoblju.
- Pripremite se za ponovno otvaranje na odgovarajući način. Ne donosite odluke na brzinu; planirajte dovoljno vremena za pripremu prostorija, prilagođavanje nastavnog plana i programa (ako je to potrebno), za pripremu pomoćnog osoblja, vaspitača, roditelja/staratelja, i osigurajte nesmetan prelazak djece u novo okruženje.

PREDLOŽENE MJERE ZA BEZBJEDAN RAD PREDŠKOLSKIH USTANOVA^{vi}

Svakodnevna higijenska i zdravstvena praksa u predškolskim ustanovama

- Dogovoriti redovno i svakodnevno čišćenje prostorija i okoline, vodom i sapunom / deterdžentom i dezinficijensom, uključujući toalete^{vii}.
- Očistiti i dezinfikovati površine koje se često koriste, npr. ručke na vratima, stolove, igračke, materijale za rad, prekidače za svjetlo, okvire vrata, opremu za igru, pomagala koju koriste djeca.
- Kad je to izvodljivo, osoblje u predškolskoj ustanovi treba da nosi maske na licu. Maske za malu djecu se ne preporučuju, a platnena pokrivala za lice ni pod kojim uslovima NE smiju se stavljati bebama i djeci mlađoj od dvije godine zbog opasnosti od gušenja.
- Podučiti malu djecu o prevenciji bolesti COVID-19; to podrazumijeva odgovarajuću i učestalu higijenu ruku, higijenu disanja, kao i simptome COVID-19 koje djeca mogu prepoznati.
 - o Razradite način da pratite kako djeca peru ruke i nagradite djecu koja često / blagovremeno peru ruke (pjevajte s njima neku pjesmu dok peru ruke kako biste uvježbali preporučeno trajanje od 20 sekundi).

- Koristite lutke kako biste demonstrirali simptome (kihanje, kašalj, vrućica), šta učiniti ako se djeca osjećaju bolesno (tj. boli ih glava, boli ih stomak, osjećaju vrućicu ili umor).
- Podučiti sve osoblje o prevenciji COVID-19, što uključuje odgovarajuću i učestalu higijenu ruku, higijenu disanja, upotrebu maski ukoliko su obavezne, informacije o simptomima bolesti COVID-19 i o postupanju u slučaju da se dijete zarazi.
- Napraviti raspored za učestalu higijenu ruku kao dio svakodnevne rutine djece i osoblja i obezbijediti dovoljno gela na bazi alkohola ili sapuna i čiste vode na ulazima u predškolsku ustanovu i u svim prostorijama u ustanovi. Razmotriti mogućnost postavljanja vidljivih postera u radnim sobama koji bi podsjećali i djecu i osoblje.
 - Povećati protok zraka i ventilaciju gdje uslovi u prostorijama to dozvoljavaju.
 - Osigurati da se smeće redovno uklanja i adekvatno odlaze.

Sigurnost i higijena u pripremi i konzumiranju obroka^{viii}

- Osigurati da zadužene osobe poštuju državne zakone o bezbjednosti hrane i principe pravilne higijene i sigurnosti hrane prilikom kupovine, isporuke, skladištenja, pripreme i raspodjele obroka.
- Pripremiti vizuelne podsjetnike na principe higijene i pravilne pripreme hrane, uključujući svakodnevno čišćenje i dezinfekciju površina za pripremu hrane, kuhinje i trpezarije, kao i pribora za kuhanje i jelo.
- Osigurati da osobe zadužene za rukovanje hranom imaju pristup zalihama i materijalu za čišćenje i dezinfekciju i da nadgledaju pravilno izvršavanje svih radnji, uključujući redovno pranje ruku. Po potrebi osigurati preventivni materijal (maske i rukavice).
- Osigurati da se primjenjuju posebne mjere privremene zabrane proizvodnje ili pripreme hrane zaraženim osobama. To je posebno važno ako te osobe razviju simptome vrućice.
- Ne pripremati hranu na bazi švedskog stola; ponuditi pojedinačne porcije hrane kad god je to moguće.
- Obroci se mogu organizovati u trpezariji ili u drugim većim prostorijama kao što su sportska sala, biblioteke i druge zajedničke prostorije. Trudite se da udaljenost između djece bude što veća s obzirom na broj djece i veličinu prostora za ručavanje. Obroci za djecu mogu se organizovati i u dnevnom boravku tako da se hrana unaprijed podijeli na obroke.
- Razmotriti bezbjednu udaljenost između djece dok se nalaze u redu za podjelu hrane kad god je to moguće.
- Smanjiti rizike od zaraze. Podsjetite djecu da ne dijele ili da ne diraju tuđu hranu ili piće i da ne dijele posuđe, hranu itd. s drugom djecom.
- Ograničiti prisustvo drugih osoba (na primjer higijeničara/ke ili kuhara/ice) u prostoru za ručavanje kad su djeca u njemu.

Postupanje u slučaju zaraze djeteta ili osoblja

- Obavijestiti osoblje o važnosti prepoznavanja simptoma i stalnom kontaktu s upravom ustanove ako ili kad osjete da su bolesni.
- Preporučuje se svakodnevno mjerenje temperature svih zaposlenih pri dolasku i odlasku s posla pomoću beskontaktnog toplomjera, kao i provjera imaju li respiratorne simptome ili druge znakove zaraznih bolesti.
- Osoblje s povišenom tjelesnom temperaturom, respiratornim simptomima i drugim simptomima zarazne bolesti ne smije dolaziti na posao, ne smije se brinuti o djeci niti dolaziti u ustanovu.
- Uprava predškolske ustanove treba uspostaviti shemu zamjene osoblja koja se aktivira u slučajevima bolesti.
- Uspostaviti proceduru kojom bi se osiguralo da djeca i osoblje koji bolesni dođu u predškolsku ustanovu ili se razbole dok su u predškolskoj ustanovi budu što prije poslani kući.

- Bolesna djeca i osoblje treba da budu odvojeni od ostale djece i osoblja dok ne krenu kući. Slijedite odgovarajuće državne smjernice u vezi s tim pitanjem.
- Razmisliti o potrebi vođenja evidencije o djeci kod koje je zabilježena povišena tjelesna temperatura i pojava drugih simptoma dok pohađaju predškolsko obrazovanje; na taj način unaprijedilo bi se praćenje klastera u slučaju da se potvrdi COVID-19.

PREDLOŽENE MJERE ZA OBEZBJEĐENJE DOBROBITI I RAZVOJA DJETETA

Fizičko distanciranje u predškolskim ustanovama

- Procijeniti šta se racionalno može učiniti kako bi se ograničili neposredni fizički kontakti između djece, imajući u vidu razvojna načela i činjenicu da su mala djeca po svojoj prirodi fizička i društvena bića.
- Razmotriti mogućnost početka rada predškolskih ustanova u smjenama kako bi se ograničio broj djece u istom trenutku u grupi. Polovina djece može dolaziti ujutro, a druga polovina popodne.
- Razmotriti mogućnost povećanja broja vaspitača, ukoliko je to moguće, kako bi se omogućilo smanjenje broja djece po radnoj sobi (ukoliko prostor dozvoljava).
- Procijeniti mogućnost održavanja udaljenosti od najmanje jedan metar^v između svih prisutnih - između vaspitača i djece i između djece. Važno je naglasiti da su maloj djeci potrebne briga i njega isto onoliko koliko im je potrebno učenje i podučavanje. U kontekstu pružanja brige i njege (na primjer, pomaganje djetetu da se presvuče, podrška dok se hrani ili pružanje emocionalne utjehe kada je dijete uznemireno), možda neće biti moguće ili preporučljivo da se održava fizička distanca. Edukatori i rukovodioci predškolskih ustanova treba da imaju diskreciono pravo i da se pridržavaju razvojnih načela pri dogovoru o tome kako da racionalno drže distancu između osoblja i djece.
- Razgovarati i upoznati djecu i osoblje sa beskontaktnim pozdravima. Razmotriti mogućnost da ove pozdrave učinite zabavnim i prilagođenim djeci, poput pozdravljanja na znakovnom jeziku, pokazivanja znaka mira, mahanja rukom, namigivanja itd.
- Povećati razmak između stolova, stolica ili mjesta na tepihu na kojima djeca sjede.
- Rasporediti pauze/odmore u intervale tako da se manje grupe djece u isto vrijeme igraju na igralištu ili u zajedničkim prostorijama.
- Ograničiti miješanje grupa djece. Na primjer, djeca u maloj grupi ili prostoriji ostat će u istoj grupi/prostoriji sa istim vaspitačima tokom cijelog dana, bez miješanja sa djecom i vaspitačima iz drugih grupa.
- Ukoliko je to moguće, u vrijeme spavanja treba se postarati da se dječiji dušeci (ili krevetići) razmaknu što je više moguće, zavisno od raspoloživog prostora. Razmotriti mogućnost pozicioniranja djece glava-noge kako bi se dodatno smanjila mogućnost širenja virusa.

Organizacija učenja

- Koliko god je to moguće, premjestiti nastavu i nastavne aktivnosti na otvoren prostor, zavisno od vremenskih prilika. Mala djeca vole biti napolju, i za njih je trenutno bezbjednije da uče napolju nego u zatvorenom prostoru. Razmotrite mogućnost prilagođavanja nastavnog programa i nastave kako bi se mogli realizovati napolju; na primjer, korištenje opreme na otvorenom i prirode kao materijala za nastavu/učenje (zajednički krug na otvorenom, učenje o prirodi itd.), unapređenje iskustava učenja kroz fizičke aktivnosti na otvorenom (igre kojima se vježbaju grube motoričke vještine, ples, sport itd.).
- Provjetravati prostorije što je više moguće tokom dana; organizovati prostor za učenje tako da se poštuje razmak između djece, a da se pritom očuva osjećaj zajednice; na primjer, odrediti mjesta za sjedenje ili stajanje (koristeći različite materijale poput trake, kružnih tačaka, konopca s ručkama za hodanje u koloni itd.)

- Podijeliti djecu u manje grupe ili po 2-3 djece kako bi se podržala interakcija između djece, a istovremeno ograničila aktivnost u okviru velike grupe.
- Prilagoditi nastavni program i koristiti kreativne pedagoške aktivnosti kako bi se omogućila iskustva učenja kroz igru u vezi s pandemijom (na primjer, učenje zasnovano na projektima koje se nadovezuje na dječije iskustvo s pandemijom; korištenje imaginarne igre kako bi se pomoglo djeci da se izbore sa stresom i unaprijedila rezilijentnost; korištenje poučnih trenutaka kako bi se pomoglo djeci da uče o pandemiji i o vlastitoj ulozi u zaštiti javnog zdravlja).
- Postići ravnotežu između individualnih aktivnosti učenja i interakcija u malim grupama; kreativnost u kombinaciji individualnih i grupnih interakcija (na primjer, individualno promišljanje/rad, nakon čega slijedi aktivnost „okreni se i pokaži onom/onoj koji/koja sjedi pored tebe“).

Igračke, materijali, igre i rutinske aktivnosti

- Igračke i materijale koje je teško dezinfikovati ili čistiti treba ukloniti; to, na primjer, uključuje plišane igračke. Međutim, mnogi materijali i igre mogu ostati u upotrebi ukoliko se od djece zatraži da peru ruke prije i poslije njihove upotrebe. Uputiti djecu da izbjegavaju stavljanje igračaka/materijala u usta.
- Formirati pojedinačne boksove za svako dijete, sa markerima, makazama, bojicama koje dijete može koristiti; to predstavlja dobar način za podsticanje kontinuirane kreativnosti i umjetničke aktivnosti bez potrebe da ih djeca dijele.
- Usredsrijediti se na imaginarnu igru, fizičke igre u kojima se može u određenoj mjeri poštovati fizička distanca, na pjevanje, individualne umjetničke projekte itd.
- Igre i projekti u kojima svako dijete može dati svoj doprinos (jedno po jedno) funkcionisat će odlično; na primjer, hajde da svi kao grupa napravimo priču, jedan po jedan; djeca se smjenjuju kako bi dala doprinos muralu; itd.
- Osloniti se na interaktivno čitanje naglas i zabavne aktivnosti cijele grupe, poput lutkarske predstave koju pravi vaspitač/ica, ili nove pjesme koju svi mogu da nauče.
- Dječije knjige, a ni ostali papirni materijali kao što su pošta ili koverte, ne smatraju se visokorizičnim u pogledu prenosa virusa i ne zahtijevaju dodatne procedure čišćenja ili dezinfekcije.
- Izbjegavati miješanje igračaka između radnih soba i grupa djece prije nego što se operu i/ili dezinfikuju.

PREDLOŽENE MJERE ZA OSIGURANJE PODRŠKE RODITELJIMA/STARATELJIMA I KOMUNIKACIJU S NJIMA

- Obavijestiti roditelje o mjerama koje predškolska ustanova preduzima i zatražiti saradnju u smislu prijave svih slučajeva COVID-19 koji se pojave u domaćinstvu. Ukoliko se sumnja da neko u domaćinstvu ima COVID-19, uputiti roditelje da zadrže dijete kod kuće i obavijeste predškolsku ustanovu.
- Provesti politiku „ostanka kod kuće ukoliko niste dobro“ kad se radi o djeci, vaspitačima ili osoblju sa simptomima. Ukoliko je moguće, povezati se s lokalnim organizacijama radi pružanja podrške i njege u kući, kao i obezbjeđenja komunikacije između kuće i predškolske ustanove. Informisati roditelje/staratelje o važnosti mjerenja vlastite i djetetove temperature i ostanka kod kuće u slučaju povišene temperature.
- Izraditi jasne postupke dovođenja i odvođenja djece iz ustanove koji ne stvaraju paniku među roditeljima i djecom; djeci je potrebno ohrabrenje roditelja/staratelja i vaspitača nakon što više nedjelja nisu bili u ustanovi. Smanjiti stres i traumu koje mogu doživjeti djeca zbog toga što njihovi roditelji/staratelji ne ulaze u ustanovu s njima nego ih ostavljaju ispred nje.
- Razmotriti mogućnost dolaska i ostavljanja djece u vremenskim intervalima i/ili da vaspitači preuzmu djecu ispred ustanove po dolasku. U idealnom slučaju, isti roditelj/određena osoba treba da dovodi i odvodi dijete. Savjetovati da se ne pravi gužva tokom preuzimanja djece iz ustanove ili dnevnog boravka i, ukoliko je moguće, izbjegavati da stariji članovi porodice ili zajednice dolaze po djecu (npr. nana/baka i dedo).

- Napraviti kontrolnu listu za roditelje koja im pomaže da odluče mogu li djeca ići u vrtić, uz dužno uvažavanje lokalne epidemiologije vezane za COVID-19. Kontrolna lista može uključivati:
 - Pridružene zdravstvene probleme i rizike djece i/ili članova porodice; nedavnu bolest ili simptome koji ukazuju na COVID-19; posebne okolnosti u kućnom okruženju kako bi se prilagodila podrška po potrebi; postavljanje postera ili vizuelnih podsjetnika za roditelje oko ustanove i na mjestima gdje se djeca dovode.
- Jačanje mehanizama komunikacije i koordinacije koji podstiču redovan dijalog i interakciju sa roditeljima/starateljima kako bi se ublažili stres i anksioznost i obezbijedio kontinuitet za djecu na relaciji između kuće i škole. Vaspitačima i upravi pomoći da u komunikaciji s roditeljima/starateljima imaju pozitivan stav.
- Redovno prikupljati informacije od porodica o tome kako se osjećaju oni i njihova djeca; razviti mehanizme upućivanja na nadležne službe porodica koje imaju potrebu za psihosocijalnom podrškom.

PREDLOŽENE MJERE ZA OBUKU I PODRŠKU ZAPOSLENIM

- Politike treba da zaštite osoblje, vaspitače i djecu koji su izloženi visokom riziku zbog uzrasta/starosti ili pridruženih zdravstvenih problema, a u cilju pružanja podrške djeci kroz planove zamjene odsutnih vaspitača i nastavka njihovog obrazovanja na daljinu ako ne mogu pohađati nastavu, prilagođavajući se pojedinačnim okolnostima u najvećoj mogućoj mjeri. Razmotriti mogućnost uvođenja fleksibilne politike i prakse odsustva.
- Instruirati zaposlene da imaju obavezu praćenja vlastitog zdravlja i zdravstvenog stanja djece i da se pridržavaju preporuka o prevenciji širenja bolesti COVID-19 (uključujući poštovanje fizičke distance i korištenje lične zaštitne opreme).
- Osposobiti administrativno osoblje i vaspitače za primjenu obaveznih higijenskih i bezbjednosnih praksi i po potrebi povećati broj osoblja u predškolskim ustanovama. Osoblje koje održava higijenu i priprema hranu također treba obučiti o dezinfekciji i treba biti opremljeno ličnom zaštitnom opremom u najvećoj mogućoj mjeri.
- Podstaknuti vaspitače da djelotvorno prilagode djeci nastavni program i dnevne aktivnosti, uključujući razmišljanje o tome kako drugačije organizovati aktivnosti i igre u koje je uključena cijela grupa, kako uvesti aktivnosti na otvorenom itd.
- Unaprijediti kompetencije vaspitača da odgovore na socio-emocionalne potrebe djece. Obučiti vaspitače da se bave dječijim mentalnim zdravljem i psihosocijalnim potrebama. Pomoći vaspitačima da shvate da je, poput odraslih, i većina djece već uznemirena i pod stresom i da će taj prelaz u početku biti težak. Treba očekivati izazove u pogledu ponašanja. Obuka treba konkretno poboljšati sposobnost vaspitača da zadovolje osnovne socijalno-emocionalne potrebe djece, posebno u vrtićima sa visokim procentom djece pod rizikom.
- Obučiti vaspitače da prepoznaju promjene u ponašanju djece i kognitivne promjene u vezi sa uzrastom i da pruže podršku učenju u skladu s uzrastom djece.
- Redovno kontaktirati s vaspitačima i osobljem i podržavati njihovo mentalno zdravlje i psihosocijalne potrebe.

ZAKLJUČAK

Prilikom otvaranja predškolskih ustanova nakon pandemije COVID-19, veći izazov za rukovodno osoblje programa, direktore/direktorice, vaspitače/vaspitačice i porodice bit će zajednički rad na tome da *ne samo postignu ravnotežu nego da integrišu* potrebu za pridržavanjem prilagođenih i razumnih smjernica javnog zdravlja u stvaranje bezbjednog, prijatnog, podsticajnog okruženja koje se pozitivno odražava na fizičko zdravlje, emotivnu sigurnost, društvene veze i aktivno učenje male djece. Inkluzivna i rana saradnja i komunikacija između svih aktera bit će od presudnog značaja za provedbu potrebnih mjera. Bit će važno očuvati fleksibilnost i modifikovati pristupe po potrebi, te obezbijediti učenje i razmjenu dobrih praksi^x.

Literatura i bilješke:

ⁱ *Framework for reopening schools*, April 2020. <https://www.unicef.org/media/68366/file/Framework-for-reopening-schools-2020.pdf>

ⁱⁱ *Framework for reopening schools*, April 2020. <https://www.unicef.org/media/68366/file/Framework-for-reopening-schools-2020.pdf>

ⁱⁱⁱ *Considerations for school-related public health measures in the context of COVID-19*, May 2020. <https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-school-related-public-health-measures-in-the-context-of-covid-19>

^{iv} Iako su načela i mjere opisani u ovim smjernicama primjenjivi i na ponovno otvaranje dnevnih boravaka i jaslica za djecu od 0 do 3 godine, ova mlađa djeca zahtijevaju dodatne mjere i razmatranja, posebno u pogledu postizanja ravnoteže između fizičkog distanciranja i podsticajne njege i podrške.

^v Adaptirano iz *Considerations for school-related public health measures in the context of COVID-19*, May 2020. <https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-school-related-public-health-measures-in-the-context-of-covid-19>

^{vi} Predložene mjere su prilagođene iz *Considerations for school-related public health measures in the context of COVID-19*, May 2020. <https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-school-related-public-health-measures-in-the-context-of-covid-19>

^{vii} SZO preporučuje korištenje 70-procentnog etil alkohola za dezinfekciju manjih površina i opreme ili natrijum hipohlorita od 0,1% za dezinfekciju većih površina.

^{viii} *Considerations for school-related public health measures in the context of COVID-19*, May 2020. <https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-school-related-public-health-measures-in-the-context-of-covid-19>

Zahvala

Ovaj dokument izrađen je u saradnji sa kancelarijama UNICEF-a u zemljama Evrope i Centralne Azije. Povratne informacije kolega iz drugih regija, iz centralnih kancelarija i od partnera samo će ga unaprijediti.